

Financiële problemen & schulddienstverlening

EHZ prioriteiten 2019-2021

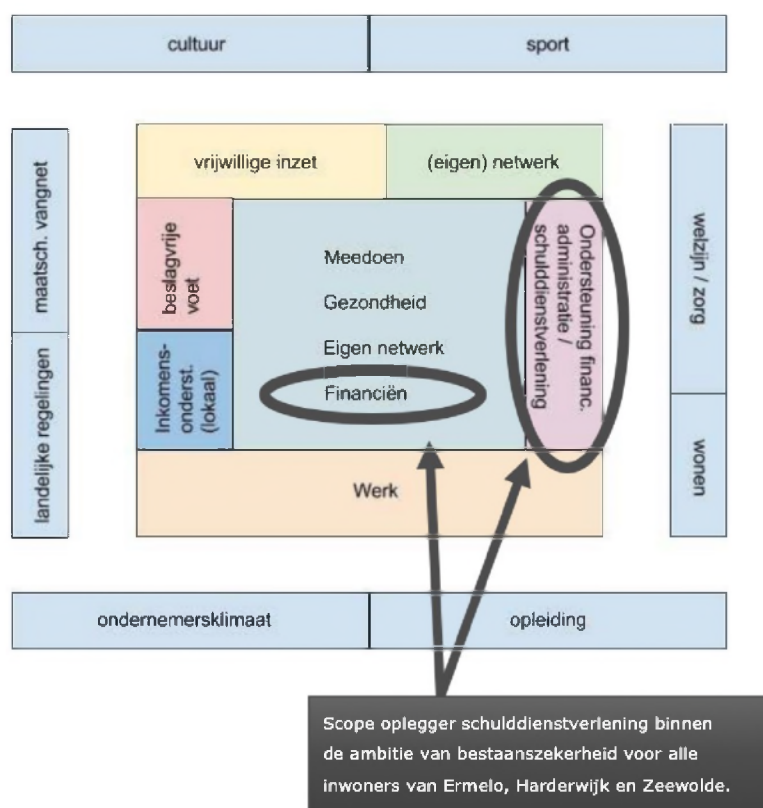
Oplegger bij de beleidsnota financiële problemen en schulddienstverlening 2014-2018 (Ermelo + Harderwijk) en beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2014-2018 (Zeewolde).

1. Inleiding

1.1. Bestaanszekerheid en schulddienstverlening

In Ermelo, Harderwijk en Zeewolde streven we naar bestaanszekerheid voor alle inwoners uit de gemeenten: *“elke inwoner heeft de mogelijkheid om met eigen inzet en naar eigen inzicht, een leefsituatie te creëren waarin hij/zij veilig kan wonen en kan meedoen. Daarbij heeft hij/zij de mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen”*¹. Het gaat bij bestaanszekerheid om mogelijkheden, een veilig gevoel en meedoen. Uiteraard is de financiële situatie een belangrijke factor, maar bestaanszekerheid draait om meer dan geld alleen.

Onderstaande figuur laat de verhouding tussen bestaanszekerheid en schulddienstverlening zien. Op allerlei terreinen (buitenste ring) wordt gewerkt aan factoren die direct van invloed zijn (middelste ring) op de bouwstenen van bestaanszekerheid voor inwoners: meedoen, gezondheid, eigen netwerk en financiën. De inhoud van deze oplegger focust zich op de bouwsteen ‘financiën’ en de invloed die ‘schulddienstverlening’ daar op heeft. Het zijn ambities die echter altijd in het licht van de bredere ambitie van bestaanszekerheid gelezen en gerealiseerd moeten worden.

¹ Deze definitie komt overeen met de definitie uit de nota bestaanszekerheid 2016-2019 van Harderwijk en de nota bestaanszekerheid 2018-2022 van Zeewolde. De definitie sluit aan bij de ambitie van Ermelo beschreven in het beleidsplan armoedebestrijding “maatschappelijk en culturele deelname aan de samenleving van mensen met een (langdurig) laag inkomen die hierbij belemmeringen ondervinden”

1.2. Urgentie: de verschillen worden groter

De economie trekt aan. Toch stijgt het aantal mensen met financiële problemen en schulden. We zetten in op meer zelfredzaamheid, toch stijgt het aantal mensen dat onder bewindvoering wordt gesteld. Het aantal banen groeit, kwetsbare doelgroepen komen echter nog steeds niet aan een baan. De verschillen worden groter en de noodzaak tot het terugdringen van schuldenproblematiek is groter dan ooit.

1.3. Vorm: een oplegger

De gemeenten Harderwijk en Ermelo kennen de gezamenlijke beleidsnota financiële problemen en schulddienstverlening 2014 - 2018 "De cliënt is DE schakel in de keten schulddienstverlening". De gemeente Zeewolde heeft het Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2014 - 2018. De uitgangspunten in deze nota's zijn nog actueel en de doelstellingen en uitgangspunten sluiten op elkaar aan. Ze zijn daarom de basis van deze oplegger.

Met deze oplegger "financiële problemen en schulddienstverlening: EHZ prioriteiten 2019-2021" continueren wij beide bovengenoemde beleidsnota's en spreken wij de ambitie uit om de aankomende drie jaar de samenwerking te versterken op het gebied van schulddienstverlening. De basis staat. Daarom beginnen we niet opnieuw maar stellen we onze gezamenlijke prioriteiten voor de aankomende drie jaar vast.

1.4. Samenhang

Op het gebied van samenhang constateren we drie dingen:

- De onderwerpen bestaanszekerheid/armoedebestrijding, schulddienstverlening en bewindvoering hebben direct met elkaar te maken;
- We weten elkaar als gemeenten steeds beter te vinden en versterken elkaar. De samenwerking is een middel in het realiseren van bestaanszekerheid voor de inwoners van Zeewolde;
- Onze gezamenlijke prioriteiten sluiten aan bij de ambities van het Rijk. In het interbestuurlijk programma van het Rijk, gemeenten en provincies samen is het 'voorkomen en oplossen van problematische schulden' een opgave. Om dit te bereiken werken gemeenten aan het verbeteren van schulddienstverlening.

We zijn er van overtuigd dat we stappen gaan zetten in de samenwerking en op de inhoud. Afhankelijk van deze stappen bekijken we hoe veel we samen kunnen doen en in hoeverre de plannen op de terreinen bestaanszekerheid, bewindvoering en schulddienstverlening in elkaar geschoven kunnen worden.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk twee beschrijft de gezamenlijke uitgangspunten die we hanteren in de keten schulddienstverlening. Hoofdstuk drie geeft een overzicht van de prioriteiten voor de aankomende drie jaar. In hoofdstuk vier wordt ingegaan op de financiële dekking voor het uitvoeren van deze prioriteiten. In hoofdstuk vijf zoomen wij in op de lokale situatie in Zeewolde met daaraan gekoppeld de lokale prioriteiten en aandachtspunten.

2. Gezamenlijke uitgangspunten

2.1. Gedachteverschuiving: van geld- en regelgericht naar mensgericht

De financiële situatie vaak een belangrijke factor voor het creëren van een veilig gevoel en de mogelijkheid te kunnen meedoen. Bestaanszekerheid draait echter om meer dan geld alleen. Daarom is het belangrijk bij het voorkomen/oplossen van financiële problemen te kijken naar het bredere verhaal van de inwoner waar het om gaat. Dat betekent iets voor ons als gemeenten, voor hulpverleners en voor de inwoner zelf.

Schaamte speelt vaak een grote rol bij uitstel van de vraag om hulp. Daarnaast zijn financiële problemen bij uitstel een bron van stress. Gebleken is dat mensen minder lang nadenken over beslissingen, zich sterker laten leiden door acute problemen van het moment en dat zelfcontrole afneemt. Met andere woorden: financiële problemen zijn vaak overheersend of bovenliggend. Ze blokkeren (het gesprek over) oplossingen op andere levensdomeinen en veroorzaken soms ook problemen.

Aandacht voor vertrouwen en het opbouwen van een relatie is daarom cruciaal. Contact met inwoners door hulpverleners en gemeenten zal daar dan ook op ingericht moeten zijn. Uitgaan van vertrouwen in plaats van wantrouwen en de inwoner staat centraal in plaats van het geld of de regels. Dat vraagt om een gedachteverschuiving en op veel plekken (in onze eigen organisatie) om een cultuurverandering.

2.2. Gezamenlijke uitgangspunten van schulddienstverlening

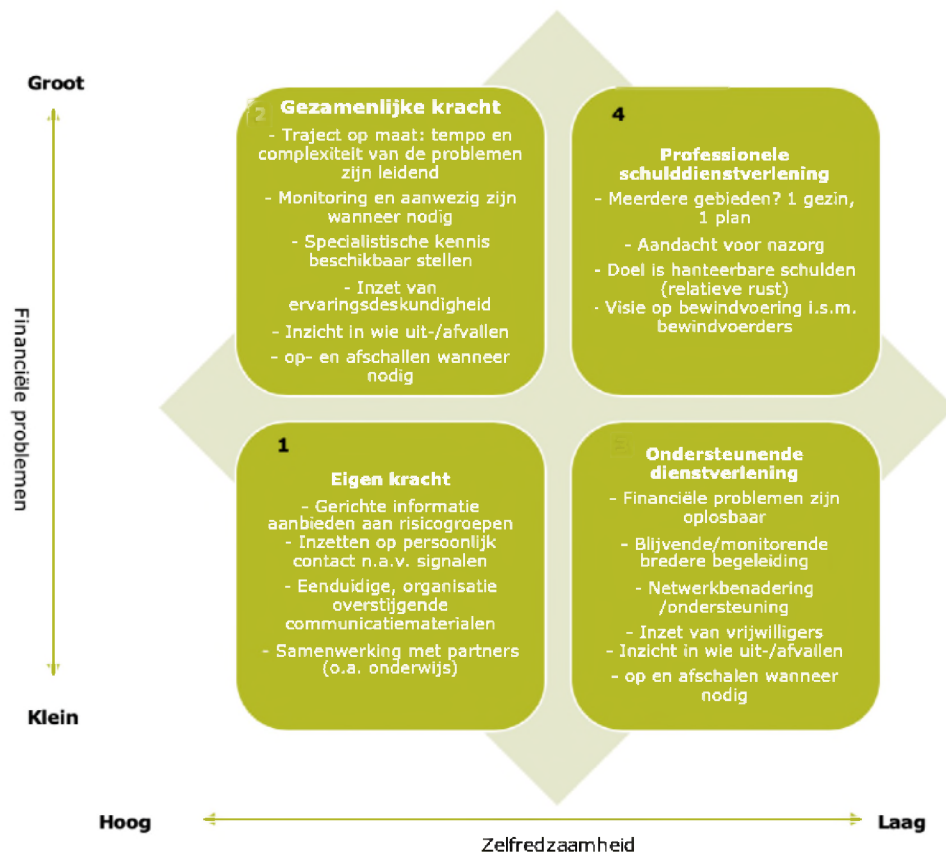
De gezamenlijke uitgangspunten bij het vormgeven van goede ondersteuning bij financiële problemen en schulden zijn als volgt:

- We spreken niet van schuldhulpverlening, maar van schulddienstverlening: van hulp naar ondersteuning².
- Schulddienstverlening is integraal en breed toegankelijk.
- De zelfredzaamheid van mensen staat centraal. Hoewel financiën in principe ieders eigen verantwoordelijkheid is, blijft de mate waarin iemand de eigen verantwoordelijkheid (op een bepaald moment) aan kan een persoonsafhankelijke zoektocht.
- Ondersteuning is in eerste instantie gericht op het oplossen van schulden. Indien dit (nog) niet mogelijk is wordt er in tweede instantie gekeken naar het hanteerbaar krijgen van de schulden en het stabiliseren van de situatie.
- Preventie: voorkomen is effectiever dan genezen.
- Ketensamenwerking (integrale schulddienstverlening).

2.3. Matrix voor diverse vormen van schulddienstverlening

² De gemeente Ermelo en Harderwijk werken al sinds 2014 met het begrip schulddienstverlening

Knelpunten op het gebied van financiën kunnen door verschillende redenen een belemmering zijn voor de mate waarin iemand bestaanszekerheid ervaart. Het gaat zowel om dreigende of kleine financiële problemen, als grote problemen of zelfs schulden. De mate waarin iemand hier zelf uit kan komen of blijven heeft te maken met de mate waarin iemand (op dat moment) zelfredzaam is. In onderstaande figuur zijn deze twee aspecten tegen elkaar afgezet. En zijn de verschillende maatregelen die inwoners in die situatie kunnen helpen weergegeven.

De afgelopen jaren hebben de drie gemeenten ingezet op een beweging van zwaardere vormen van ondersteuning (4), naar meer lichtere vormen van ondersteuning (2 en 3). Daarnaast hebben alle drie de gemeenten stappen gezet op het gebied van preventie (1). De aankomende drie jaar blijven we ons inzetten voor mensen met kleine en grote problemen en mensen die veel of weinig zelfredzaam zijn. De focus komt te liggen op preventie (want voorkomen is beter dan genezen) en op (grip op) professionele schulddienstverlening. Zodat inwoners die dat (tijdelijk) nodig hebben worden ondersteund op de manier die bij zijn/haar persoonlijke situatie past.

2.4. Uitgangspunten bij de realisatie van gestelde prioriteiten

Hieronder zijn per thema prioriteiten en ambities uiteengezet. Een aantal uitgangspunten is leidend bij de realisatie van de gestelde prioriteiten (hoofdstuk 3):

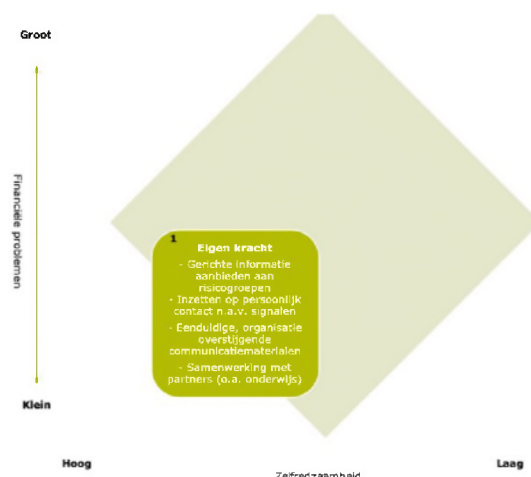
- We werken zoveel mogelijk samen met partners;

- We maken zoveel mogelijk gebruik van het bestaande. We vinden niet het wiel opnieuw uit;
- We gebruiken zoveel mogelijk de kansen die voorbij komen. Deze lijst met prioriteiten is niet in beton gegoten.

3. Prioriteiten 2019-2021

3.1. Focus op preventie: voorkomen is beter dan genezen

Hoewel de drie gemeenten stappen hebben gezet op het gebied van preventie blijft een sterke focus hierop een uitdaging. De effecten zijn immers niet direct meetbaar. We zijn er van overtuigd dat het voorkomen (van erger) bij financiële problemen cruciaal is. Schaamte speelt namelijk een belangrijke rol. Kleine problemen worden snel grote problemen die levens van mensen beheersen.

Onze verantwoordelijkheid begint dan ook bij het vroegtijdig signaleren van financiële problemen en schulden. En daarnaar handelen. De verantwoordelijkheid eindigt bij het bieden van passende ondersteuning en nazorg. Het is niet alléén onze verantwoordelijkheid. Samenwerking met partners is cruciaal. Onze toegevoegde waarde is het organisatie-overstijgend kunnen handelen, informatie kunnen aanbieden en samenwerkingsafspraken kunnen stimuleren.

We gaan bij het nemen van maatregelen uit van het onderscheid tussen vroegsignalering en preventie. Bij preventie richten de activiteiten zich op risicogroepen waarvan verwacht kan worden dat ze mogelijk in de problemen komen. Bij vroegsignalering zijn er signalen dat er problemen zijn. De figuur hiernaast geeft het onderscheid duidelijk weer (bron: NWWK).

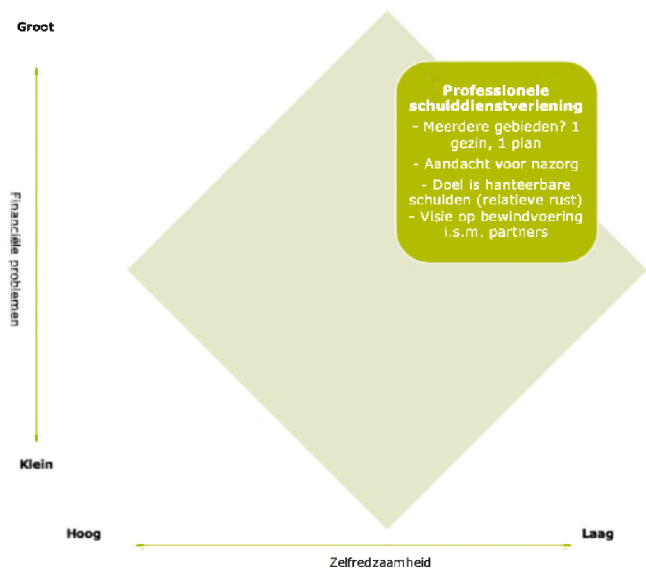

Wat gaan we doen?

- Gericht informatie aanbieden aan iedereen die te maken heeft met financiële problemen.
- We leggen persoonlijk contact met inwoners op basis van signalen binnen onze eigen organisatie en van partners. We gebruiken zo min mogelijk standaard brieven, deze worden nauwelijks geopend.
- Dat vraagt ook om een omslag van focus op getallen naar focus op mensen. Daarvoor gaan we door met netwerkbijeenkomsten rondom het thema 'mensgerichte aanpak'.
- We zorgen voor structurele eenduidige en organisatie-overstijgende informatie. We ontwikkelen (samen met partners) begrijpelijke communicatiematerialen die door het jaar heen op diverse kanalen ingezet kunnen worden.
- We inventariseren de mogelijkheden om (meer of beter) in te zetten op aandacht voor financiën in het onderwijs en breiden dit waar kansen liggen uit.
- We starten met het aanbieden van een financiële APK voor nieuwe bijstandsgerechtigden. Inwoners worden uitgenodigd voor een (vrijwillige) financiële check. Alle vaste lasten worden doorgenomen en bekeken wordt waar financiële winst behaald kan worden (Zeewolde).
- Onderzoeken in hoeverre nazorg wordt geleverd en waar behoefte aan is. Afspraken maken met partners over de mate waarin de schulddienstverlening duurzaam is.
- Bekijken in hoeverre onderwijs betrokken kan worden bij het voorkomen en vroegsignaleren van financiële problemen. Scholen zijn een belangrijke bron voor signalen.

3.2 (Grip op) professionele schulddienstverlening: van stress naar relatieve rust

Professionele schulddienstverlening is er voor inwoners waarvan de financiële problemen zo groot zijn en/of de zelfredzaamheid zo laag is dat professionele ondersteuning nodig is. Doel is van problematische schulden in combinatie met veel stress, naar hanteerbare schulden in combinatie met relatieve rust te gaan. Gevolg is een hogere mate van bestaanszekerheid en meer mogelijkheden om mee te doen op andere terreinen. De insteek is dat schulddienstverlening tijdelijk is. In tegenstelling tot bewindvoering; dat hoeft niet tijdelijk te zijn.

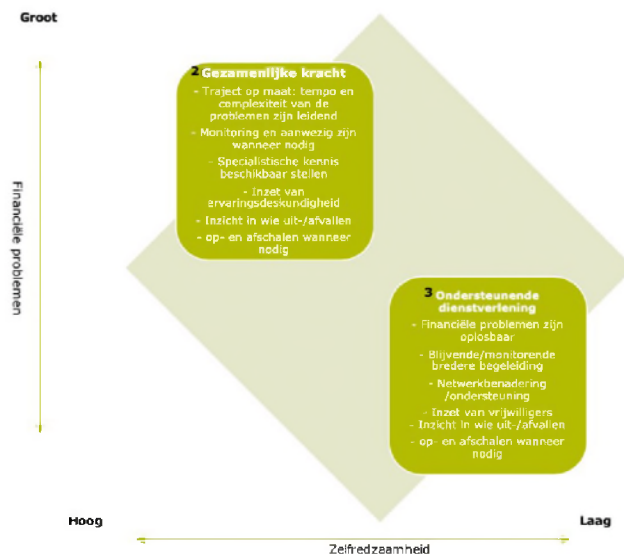

Wat gaan we doen?

- Doorbetalen van vaste lasten (in Zeewolde door MDF) voor inwoners die dat (tijdelijk) niet zelf kunnen, maar waarvoor bewindvoering een te zwaar instrument is. Het gaat om: huur, gas en licht, water en zorgverzekering.
- Het opstellen van een visie op bewindvoering, in samenwerking met bewindvoerders. Onder andere wordt ingegaan op:
 - Het aanstaande adviesrecht voor gemeenten wanneer schuldbewind wordt aangevraagd bij de rechter;
 - Samenwerking met bewindvoerders;
 - Inzicht in cijfers over bewindvoering;
 - Bewindvoering en beschermd wonen en Wmo.
 - Passende nazorg na schuldbewind, bijvoorbeeld aanleren vaardigheden om zelf weer regie te voeren over eigen administratie of financiën of, indien nodig, budgetbeheer.
- Tijdig herkennen en acteren op basis van signalen van grote financiële problemen. Het gaat hier dus niet om 'vroegsignalering' maar om signalen van grotere financiële problemen. Vroegsignalering komt terug in paragraaf 3.1. Daarin vinden we een balans tussen bemoeien en ondersteunen, door te leren van praktijksituaties. Daarvoor gaan we meer outreachend werken: we zorgen ervoor dat de juiste persoon naar vindplaatsen van grote financiële problemen gaat. Denk aan een outreachend maatschappelijk werker of een outreachend schulddienstverlener. Bekeken wordt of nadere afspraken moeten worden gemaakt in het kader van de AVG. We focussen ons in eerste instantie op de volgende vindplaatsen:
 - Woningcorporaties;
 - Nachtopvang;
 - Bedrijven/werkgevers;
 - Huisartsen;
 - De voedselbank;
 - De gemeente: afdeling belastingen en Meerinzicht domein sociaal.
- De samenwerking tussen klantmanagers van Meerinzicht en de schulddienstketen versterken. Het gaat dan om goede werkafspraken, instructies in werkprocessen en trainingen aan klantmanagers over financiële problematiek. Mogelijk kunnen deze trainingen door partners uit de keten zelf worden gegeven. Daarnaast sluit een vertegenwoordiger van Meerinzicht aan bij de stuurgroep schulddienstverlening. De stuurgroep schulddienstverlening is een overleg van gemeenten in de regio Noord Veluwe en partners in de schulddienstketen. Ook MDF sluit vanaf 2019 aan bij de stuurgroep.

3.3 Een integrale keten: lichtere vormen van schulddienstverlening als tussenvormen

Voor zelfredzame inwoners met relatief grote financiële problemen of voor minder zelfredzame inwoners met relatief kleine financiële problemen bieden we lichtere vormen van schulddienstverlening.

Wat gaan we doen?

- Ervaringsdeskundigheid inzetten als aanvulling op huidige professionele ondersteuning. Zo wordt in de eerste helft van 2019 een subsidie-aanvraag gedaan bij ZonMW voor het starten van een praktijkhuis (Harderwijk).
- Inventariseren in hoeverre lichte vormen van schulddienstverlening toegankelijk zijn. Door een ronde te doen langs partners en te vragen naar inwoners die uit-/afvallen.
- Vrijwilligers worden in alle drie de gemeenten al ingezet voor lichte vormen van ondersteuning. Dat blijven we doen. Wanneer de financiële problemen te groot worden is het belangrijk dat meer professionele ondersteuning (aanvullend) wordt ingezet.

3.4 Monitoring en EHZ Benchmark

Naast bovenstaande prioriteiten zetten we in op monitoring en een zogenaamde 'EHZ benchmark'. Dat doen we om (1) van elkaar te leren en (2) inzicht te krijgen in zowel de problematieken in de gemeenten als de resultaten van onze inzet.

Wat gaan we doen?

- Een EHZ benchmarkbijeenkomst organiseren met E, H, Z en Meerinzicht beleidsmedewerkers en een aantal cruciale partners. Uitkomst van de bijeenkomst is een overzicht van (1) best practices per gemeente en (2) kansen voor uitbreiding van die best practices naar de andere gemeenten.
- In samenwerking met Meerinzicht verbeteren we de registratie van financiële problematiek.
- In samenwerking met Meerinzicht structureel monitoren van gebruik van minimaregelingen (aantallen, kosten en inzicht in leeftijd en leefsituatie).
- In samenwerking met Meerinzicht meer inzicht in bewindvoering (door gedetailleerdere monitoring bijzondere bijstand)
- In samenwerking met partners continu het gesprek voeren over hoe monitoring van resultaten en ondersteuningsbehoefte verbeterd kan worden.

4. Financiën

Voor een aantal extra maatregelen is extra budget nodig de komende drie jaar. Het gaat om de maatregelen:

- Meer persoonlijk contact op basis van vroegsignalering (3.1);
- Verbeteren van structurele eenduidige en organisatie-overstijgende informatie (3.1);
- Bijeenkomsten t.b.v. de gedachteverschuiving 'van geld- en regelgericht naar mensgericht (3.1)';
- Aandacht voor financiën in het onderwijs (3.1);
- Proef 'financiële APK' voor nieuwe bijstandsgerechtigden (3.1);
- Ontwikkelen van een voorziening doorbetalen vaste lasten (3.2);
- Trainingen klantmanagers Meerinzicht (3.2);
- EHZ Benchmarkbijeenkomst met gemeenten en partners (3.4).

Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid heeft het kabinet voor drie jaar middelen ter beschikking gesteld voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede. Doel is een impuls te geven aan de verbetering van de gemeentelijke schuldhelpverlening. Deze oplegger beschrijft de wijze waarop Ermelo, Harderwijk en Zeewolde deze impuls invullen.

De huidige budgetten kunnen op een andere manier ingezet worden, zodat structurele dekking geborgd is. Daarnaast hebben genoemde acties raakvlakken met vele andere beleidsterreinen. Daarom hoeven niet alle kosten gedekt te worden vanuit de middelen bestaanszekerheid en schulddienstverlening. Desalniettemin is de verwachting dat deze aanpak, in ieder geval de eerste jaren, structureel meer middelen vraagt. Hier is dekking voor. Het Rijk heeft extra budget beschikbaar gesteld.

Het gaat om de volgende bedragen, zoals vastgesteld in de decembercirculaire 2018:

	Beschikbaar gesteld in			Totaal
	2018	2019	2020	
<i>Ermelo</i>	€ 39.523	€ 16.063	€ 25.097	€ 80.683
<i>Harderwijk</i>	€ 80.397	€ 32.676	€ 51.052	€ 164.125
<i>Zeewolde</i>	€ 25.970	€ 10.555	€ 16.491	€ 53.016

In 2018 is bepaald welke impuls we als gemeenten willen geven aan schulddienstverlening. In 2019 t/m 2021 geven we uitvoering aan deze impuls. De budgetten worden daarom een jaar later ingezet dan ze beschikbaar worden gesteld door het Rijk.

5. Zeewolde Lokaal

5.1. Omvang problematiek

In Zeewolde heeft 18% van de huishoudens moeite om rond te komen. Dat zijn 1.639 huishoudens, ongeveer 4.000 personen met ongeveer 700 minderjarigen, zie ook de Infographic Schuldhulpverlening (bijlage I). Dit percentage is vergelijkbaar met het landelijke beeld. Iedereen kan met schulden te maken krijgen, bijvoorbeeld als gevolg van als scheiding of baanverlies. Financiële problemen kunnen overheersend werken en werken bovendien vaak door op meerdere leefgebieden. Het verlamme gevoel dat mensen kunnen ervaren, vormt een belemmering voor het vinden van werk en het volwaardig kunnen meedoen in de samenleving.

5.2. Risicogroepen en oorzaken

Groter risico om in financiële problemen te komen lopen:

- Alleenstaanden met kinderen, met name vrouwen;
- Statushouders: Zij leven relatief vaak in armoede omdat zij al starten met een financiële achterstand;
- Jongeren: Vanuit het beleidsveld Veiligheid in Zeewolde wordt met name aandacht gevraagd voor deze doelgroep (al dan niet risicojongeren of met een licht verstandelijke beperking);
- ZZP-ers, Detailhandel en agrarische sector (met name de sector veeteelt);
- (Alleenstaande) ouderen die digitaal minder zijn, waardoor ze inkomsten mislopen of door ziekte en afnemend netwerk niet weten waar ze ondersteuning kunnen krijgen.

Oorzaken die van invloed kunnen zijn:

- Laaggeletterdheid;
- Moeite hebben met de financiële administratie;
- De complexiteit van onze samenleving en vooral het stelsel van inkomensvoorzieningen. Dit treft vooral mensen die laaggeletterd zijn, een licht verstandelijke beperking hebben of mensen die problemen hebben op meerdere leefgebieden.

5.3. Wat willen we bereiken in Zeewolde

In Zeewolde willen we bestaanszekerheid voor alle inwoners. Bestaanszekerheid hebben we gedefinieerd als: *"Alle inwoners van Zeewolde hebben de mogelijkheid met eigen inzet en naar eigen inzicht, een leefsituatie te creëren waarin zij veilig kunnen wonen en meedoen. Daarbij hebben zij de mogelijkheden zich verder te ontwikkelen."*

Bestaanszekerheid draait om meer dan geld alleen. Wel is de financiële situatie een belangrijke factor voor het creëren van een veilig gevoel en voor een gevoel van welbevinden. Primair zijn mensen zelf verantwoordelijk voor het nakomen van hun financiële verplichtingen en het aflossen van schulden. In Zeewolde wil de gemeente

samen met partners in de samenleving inwoners ondersteunen die (tijdelijk) niet in staat zijn die bestaanszekerheid voor zichzelf te kunnen garanderen.

5.4. Wat willen we bereiken in Zeewolde

Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is de gemeente verantwoordelijk voor de schulddienstverlening en de kwaliteit van dienstverlening. In deze wet staat ook dat de gemeente eens in de vier jaar een beleidsplan moet opstellen. In Zeewolde kennen we het vastgestelde beleidsplan 'Integrale schuldhulpverlening gemeente Zeewolde 2014-2018'. De uitgangspunten zijn nog altijd actueel en vormen de basis van deze oplegger. Met de oplegger 'Financiële problemen & schulddienstverlening 2019-2021' willen we:

- Het beleidsplan 'Integrale schuldhulpverlening gemeente Zeewolde 2014-2018' continueren;
- Prioriteiten aangeven vanuit de samenwerkende gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde;
- Inzoomen op de betekenis voor Zeewolde: waar we staan we nu, wat willen we lokaal bereiken en wat is daarvoor nodig.

De overkoepelende uitgangspunten uit de nota 'Bestaanszekerheid en Inkomensondersteuning 2018-2022' vormen eveneens het kader voor deze oplegger. Ook de transformatie-uitgangspunten zijn van belang: Bevorderen participatie, bevorderen zelfredzaamheid, ondersteuning van en door eigen netwerk, beweging naar lichtere vorm van ondersteuning en zo snel en effectief mogelijke ondersteuning.

5.5. Aanpak Zeewolde

Met de realisatieagenda collegeperiode 2018-2022 'Een schone toekomst' zet de gemeente in op het doel 'Meer Zeewoldenaren leven of groeien op in een financieel veilige situatie'. Dit willen wij realiseren door in samenwerking met partners in onze samenleving:

1. Het realiseren van een mensgerichte er-op-af aanpak;
2. Het verbeteren van vroegsignalering via een sluitend netwerk;
3. Het bieden van een Kindpakket.

Over het Kindpakket vond reeds besluitvorming plaats. De stichting Leergeld Ermelo-Harderwijk-Zeewolde en Putten is bijna een feit en wordt een belangrijke speler die op een duurzame manier gaat investeren in de participatie en ontwikkeling van kinderen die zonder extra steun aan de zijlijn van de samenleving terecht dreigen te komen.

Het realiseren van een er-op-af aanpak en het verbeteren van vroegsignalering via een sluitend netwerk staan centraal in deze oplegger. Dit sluit naadloos aan op de plannen van het rijk waar het kabinet in de 'Brede Schuldenaanpak' een extra impuls geeft aan gemeenten om de lokale schulddienstverlening te verbeteren.

5.6. Wat doen we nu

De uitvoering van wettelijke taken heeft de gemeente belegd bij Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) en het Zelfstandigenloket Flevoland (ZLF). Vastlopen in

schulden heeft primair gevolgen voor de schuldenaren, maar ook voor schuldeisers en de samenleving als geheel. Wij zien dat er een goede basis is gelegd. De doelgroepen van MDF en ZLF zijn totaal verschillend en vragen om een andere dienstverlening. Zowel MDF als ZLF bieden een gevarieerd productenpakket waarbinnen maatwerk mogelijk is. Binnen dit aanbod kan makkelijk op- en afgeschaald worden als er meer of juist weer minder ondersteuning nodig is. Beide organisaties hebben een grote bekendheid en een groot bereik en zetten stevig in op preventie.

Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland

MDF is actief in Lelystad, Dronten en Zeewolde en ondersteunt inwoners bij het omgaan met en het oplossen van problemen in hun dagelijks leven. Ongeveer de helft van de dienstverlening van MDF bestaat uit schuldpreventie (waaronder sociaal raadslieden) en schulddienstverlening.

Voor MDF namen de hulpvragen toe. Steeds vaker is hierbij sprake van meervoudige problematiek. Materiële en immateriële problematiek zijn steeds vaker verweven. MDF signaleert een toename in vragen van financiële en praktische aard, vragen omtrent regelingen en vragen vanuit statushouders. In 2018 werd meer dan voorheen door MDF ingezet op preventie (inclusief nazorg) en inzet van vrijwilligers. Succesvol is de brede kennis en het brede netwerk waarover MDF beschikt. Doordat zowel ondersteuning aan inwoners bij financiële problemen als psychosociale begeleiding onder één dak plaatsvindt, is het leggen van een verbinding of een gecombineerde aanpak snel mogelijk.

Succesvol en het vermelden waard is het project Cashflow, dat met preventiegelden van gemeente Zeewolde ingezet wordt voor middelbare scholieren van 14-18 jaar. Concreet gaat het om interactieve theatervoorstellingen voor jongeren over geldgedrag en schulden. In alle derde klassen van RSG Levant wordt dit aangeboden, in combinatie met een verwerkingsles. Er wordt gesproken in de 'taal' van de jongeren en de boodschap over het maken van schulden komt daardoor heel goed over. Hoewel jongeren het misschien wel weten, zijn ze ontvankelijk voor verleidingen en kunnen dan toch in de valkuil stappen. Leerlingen en docenten reageren ieder jaar weer enthousiast.

Zelfstandigenloket Flevoland

Het ZLF is een goed functionerend samenwerkingsverband van zes Flevolandse gemeenten. Het ZLF verzorgt voorlichting, bedrijfsfinancieringen, leningen voor levensonderhoud, coaching en advies voor ondernemers op hoogwaardige kwaliteit. De doelgroep van het ZLF zijn startende, reeds gevestigde, oudere en beëindigende ondernemers. Het ZLF is gespecialiseerd in de gehele uitvoering van het Bbz (Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004) en IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen).

Naast het Bbz wordt door het ZLF ook ingezet op de toeleiding naar gespecialiseerde schuldhelpverlening voor ondernemers bij Zuidweg & partner of Okkerse & Schop advocaten. Door deze partners wordt invulling gegeven aan: schuldregeling,

schuldsanering, spaarsanering en aanvragen Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). De werkzaamheden zijn gericht op een doorstart bij een levensvatbaar bedrijf. Bij beëindigende bedrijven bestaat ondersteuning uit afwikkeling van de schulden, maar ook zaken die bij een bedrijfsbeëindiging voorkomen zoals afwikkeling boekhouding, belastingdienst, personeel, panden e.d.

Het ZLF ondersteunt op alle mogelijke manieren de (startende) ondernemers om een eigen bestaan op te bouwen, te behouden of te beëindigen. Het specialisme van ZLF ervaren de ondernemers als heel waardevol.

Het vermelden waard is het MKB Doorstartfonds (gefinancierd door de provincie Flevoland). Dit fonds wordt ingezet voor ondernemers als er sprake is van een levensvatbaar bedrijf, maar financiering via private partijen en het Bbz (vanwege doelgroepbepalingen) niet mogelijk is. Het ZLF heeft de afgelopen vier jaar een sleutelrol vervuld bij de inrichting en aanwending van het MKB Doorstartfonds.

Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het fonds in de periode 2014-2018. Op basis van de uitkomsten vindt besluitvorming over continuering plaats.

In het Bedrijfsplan 2019 geeft ZLF aan dat er sprake is van een daling in aanvragen. Door de aantrekkende economie melden zich wel meer starters. Preventie en goede voorlichting van startende ondernemers blijft belangrijk om te komen tot een goede start van een bedrijf. ZLF geeft aan dat vroegsignalering belangrijk is en geeft dit vorm via de inzet van 'MKB Doorgaan' (zie het Bedrijfsplan ZLF 2019 in de bijlagen). Behoud van ondernemerschap levert voor gemeenten werkgelegenheid, voorkomt instroom en bevordert uitstroom uit de Participatiewet.

Samenwerking lokale partijen

Er wordt lokaal samengewerkt met Meerinzicht Domein Sociaal en de vrijwilligersorganisaties Arme Kant van Zeewolde (AKZ), Interkerkelijk Diaconaal Platform Zeewolde (IDPZ), stichting Leergeld (in oprichting) en de Voedselbank. Omdat schulddienstverlening niet los gezien kan worden van een integrale aanpak, wordt daarnaast samengewerkt met veel partijen, formeel en informeel, lokaal en regionaal, variërend van werkgevers tot woningbouwcorporaties, deurwaarders, stichtingen, onderwijs, enz.

De basis die in Zeewolde is gelegd willen we continueren. Primair zijn mensen zelf verantwoordelijk voor het nakomen van hun financiële verplichtingen en het aflossen van schulden. Toch is dat niet voldoende, want de omvang van de schuldenproblematiek neemt toe en de impact daarvan op mensen is groot.

5.7. Wat kan er beter

1. Samen met de lokale partijen constateert MDF dat er een duidelijke behoefte is aan een versterkte inzet op preventie (outreaching werken en hierbij gericht benaderen van risicogroepen);

2. Het samen met partners in het lokale speelveld verbeteren van de sluitende aanpak en vroegsignalering is een behoefte die in Zeewolde aangegeven wordt;
3. Actueel is de steeds duidelijker roep om inwoners in kwetsbare situaties te ontzorgen. Als overheid doen we in toenemende mate een beroep op de zelfredzaamheid van mensen, maar lang niet iedereen is hiertoe onder alle omstandigheden in staat.

5.8. Samenvatting: Prioriteiten Zeewolde 2019-2021

Uit bovenstaande komen de volgende prioriteiten voor Zeewolde naar voren. In 2019 worden de lokale prioriteiten nader uitgewerkt in samenwerking met het lokale speelveld en in afstemming met Ermelo, Harderwijk en Meerinzicht Domein Sociaal. Waar mogelijk maken MDF en ZLF gebruik van de meerwaarde van vrijwilligers en/of ervaringsdeskundigen:

1. Preventieve aanpak verbeteren, versterken en uitbreiden, met persoonlijk contact als sleutelwoord:

- Gericht en pro-actief benaderen van risicogroepen;
- Ontwikkelen van een gezamenlijk communicatieplan en begrijpelijk communicatiemateriaal (mensgericht/creatief/out of the box/laagdrempelig);
- Starten met een 'Financiële APK': Een check die ingezet wordt voor nieuwe cliënten van Meerinzicht. Alle vaste lasten worden doorgenomen en bekeken wordt waar financiële winst behaald kan worden. Ervaringen Zeewolde worden gedeeld met Ermelo en Harderwijk;
- Passende nazorg bieden en afspraken maken met partners over mate waarin schulddienstverlening duurzaam is;
- Onderzoeken hoe en waar het onderwijs te betrekken bij het voorkomen en vroegsignaleren van financiële problemen. Vanuit Zeewolde haken we aan bij Harderwijk en Ermelo op dit onderdeel.

2. Het verbeteren van vroegsignalering via een sluitend netwerk:

- Het samen met partners ontwikkelen van een effectieve aanpak (AVG-proof) bij signalen betalingsachterstanden (klein of groot) en zo voorkomen dat problematische schulden ontstaan.
- Het ontwikkelen van een er-op-af aanpak.

3. Het ontzorgen en ondersteunen van inwoners in kwetsbare situaties bij het voorkomen en/of weer beheersbaar worden van schulden:

- Doorbetalen van vaste lasten (in Zeewolde door MDF) voor inwoners die dat (tijdelijk) niet zelf kunnen, maar waarvoor bewindvoering een te zwaar instrument is. Het gaat om: huur, gas en licht, water en zorgverzekering.
- Meer grip op bewindvoering: In 2017 was er, ook landelijk, sprake van een toenemend beroep op individuele bijzondere bijstand door een toename van de kosten voor bewindvoering. Deze kosten zijn sinds 2014 meer dan verdubbeld.

We gaan bijeenkomsten organiseren met bewindvoerders en een visie ontwikkelen op bewindvoering, voorsortierend op het wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind. Zeewolde sluit aan op de ervaringen in Harderwijk op dit terrein.

- Het verkennen van de 'Armoedeval'. De 'Armoedeval' is een hindernis om bijstandsgerechtigden aan het werk te helpen. Door het verdwijnen van toeslagen en regelingen bij het aanvaarden van werk, kan er sprake zijn van inkomensdaling. De beïnvloedingsruimte op deze terugval voor de gemeente is klein. Inkomenspolitiek is een rol die voorbehouden is aan het rijk. Samen met onze lokale partners willen we de 'Armoedeval' verkennen, in kaart brengen welke groepen het vooral betreft en welke oplossingen denkbaar zijn. De 'Armoedeval' is ook een thema waar de Burgertafel herhaaldelijk aandacht voor heeft gevraagd. Uitkomsten zullen gedeeld worden met Harderwijk en Ermelo.

5.9. Financiën

In de reguliere begroting van de gemeente Zeewolde zijn structurele middelen opgenomen voor het werkterrein bestaanszekerheid en schulddienstverlening.

Omschrijving	Begrotingsposten	2019	2020	2021
Begrote dekking				
Schuldhulpverlening		301.145	301.145	301.145
Van Ark Gelden	<i>Budget 2019 = 25.970 (2018) + 10.555 (2019)</i>	36.525	16.491	-
Schuldhulpverlening Zelfstandigen		117.320	pm	pm
Totaal begrote dekking		454.990	317.636	301.145
Begrote besteding				
Schuldhulpverlening	Subsidie MDF-Preventie	72.542	pm	pm
Schuldhulpverlening	Subsidie MDF-Sociaal Raadslieden	41.465	pm	pm
Schuldhulpverlening	Subsidie MDF-Schuldhulpverlening	180.881	pm	pm
Schuldhulpverlening	Inzet tbv Brede Schuldenaanpak (Van Arkmiddelen)	36.525	16.491	-
Schuldhulpverlening	Inkoop Zelfstandigen Loket Flevoland	117.320	pm	pm
Totaal begrote besteding		448.733	16.491	-

Naast deze structurele middelen zijn er, tijdelijk voor de periode 2018 tot en met 2020, incidentele middelen vanuit het rijk beschikbaar gesteld voor het versterken van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid (Van Ark middelen, zie ook hoofdstuk 4 van de oplegger). Op basis van monitoring en evaluatie zal na 2021 duidelijk gemaakt worden welk effect deze extra inzet heeft opgeleverd.

Bijlagen:

- Bijlage 1 Infographic stand van zaken 2017
- Bijlage 2 Concept Bedrijfsplan ZLF 2019
- Bijlage 3 Jaarverslag MDF 2017